

ธรรมชาติ
คือ
คน

บทบาทของความหลากหลายทางชีวภาพ ในรายงานความยั่งยืนของภาคธุรกิจ

ดร.เพชร มโนปวิตร นักวิทยาศาสตร์ด้านการอนุรักษ์ ที่ปรึกษาองค์กรสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

ในโลกยุคปัจจุบันที่เผชิญกับวิกฤตธรรมชาติอย่างไม่เคยมีมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นภาวะโลกร้อน การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ ปะการัง หล้าทะเล การเสื่อมโทรมของพื้นที่ชุ่มน้ำ จนนำไปสู่วิกฤตการณ์ สูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพจึงไม่อาจถูกละเลยอีกต่อไป สำหรับภาคธุรกิจ ความหลากหลายของชีวิตบนโลกมิใช่เพียง **“สภาพแวดล้อมภายนอก”** แต่เป็นรากฐานของระบบ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนกิจกรรมทางธุรกิจแทบทุกประเภท

ความหลากหลายทางชีวภาพไม่เพียงแต่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ สัตว์ป่า พืชพรรณ เห็ดรา หรือจุลินทรีย์ ต่าง ๆ แต่ยังครอบคลุมถึง **“บริการระบบนิเวศ”** ที่ธุรกิจต้องพึ่งพา เช่น การผสมเกสรของพืชผลทางการเกษตรโดยแมลง การควบคุมศัตรูพืชโดยนักล่าในห่วงโซ่อาหาร หรือการปกป้องชายฝั่งโดยแนวปะการังและป่าชายเลน การทำลายระบบนิเวศ จึงหมายถึงการลดความสามารถในการพึ่งพาทุนทางธรรมชาติในระยะยาว

รายงานของ World Economic Forum ระบุว่ากว่าครึ่งหนึ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของทั้งโลกรวมกันนั้นต้อง พึ่งพาธรรมชาติและบริการจากระบบนิเวศอย่างมีนัยสำคัญ คิดเป็น มูลค่าถึง 44 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งรวมถึงบริการด้านต่าง ๆ จาก ธรรมชาติ เช่น การควบคุมสมดุลของสภาพอากาศ ความสามารถในการ ผลิตน้ำจืดตามธรรมชาติ การดูดซับคาร์บอนในดินและป่าไม้ ตลอดจนวัฏจักรของสารอาหารในแหล่งน้ำและดิน ธุรกิจที่ละเลยปัจจัย เหล่านี้ ย่อมเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงในห่วงโซ่อุปทาน ความผันผวนของ ต้นทุนวัตถุดิบ การถูกจำกัดการเข้าถึงตลาด หรือการสูญเสียความ เชื่อมั่นจากผู้บริโภคและนักลงทุนที่ใส่ใจประเด็นสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเรื่อย ๆ

ในทางกลับกัน ธุรกิจที่สามารถแสดงให้เห็นถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมและใส่ใจในประเด็นเหล่านี้ย่อมได้เปรียบ ไม่เพียงในแง่ของภาพลักษณ์และความยั่งยืน แต่ยังรวมถึง โอกาสใหม่ ๆ ในการพัฒนานวัตกรรม เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ พึ่งพาทุนธรรมชาติน้อยลงแต่มีมูลค่าสูงขึ้น บรรลุเกณฑ์ที่ ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ หรือการนำข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยง ด้านธรรมชาติมาใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพที่ดีจึงไม่ใช่เพียง เรื่องของกิจกรรม CSR แต่เป็นการสร้างความสามารถ ในการแข่งขันระยะยาวอย่างแท้จริง

ทำไมความหลากหลายทางชีวภาพ

จึงเป็น **"ทุน"** ไม่ใช่แค่ **"ต้นทุน"**

ความเข้าใจเกี่ยวกับทุนธรรมชาติกำลังเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ในอดีต การอนุรักษ์ธรรมชาติถูกมองว่าเป็นภาระทางการเงิน เป็นต้นทุนที่ธุรกิจต้องแบกรับเพื่อให้ **"ดูดี"** ในสายตาสาธารณะ แต่ในปัจจุบัน แนวคิดนี้ได้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง หลายประเทศและองค์กรระดับโลกเริ่มยอมรับว่า ธรรมชาติคือ **"ทุน"** ที่เราจำเป็นต้องพึ่งพาในการผลิตและการบริการ

รายงานเศรษฐศาสตร์ของความหลากหลายทางชีวภาพ (The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review) ที่จัดทำโดยศาสตราจารย์ Partha Dasgupta แห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ซึ่งนับว่าเป็นรายงานที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดฉบับหนึ่ง เน้นย้ำว่าธรรมชาติควรถูกจัดอยู่ในหมวด **"สินทรัพย์"** ที่มีคุณค่า และต้องมีการลงทุนเพื่อรักษาและฟื้นฟูให้คงอยู่และเพิ่มพูน การพัฒนาเศรษฐกิจที่กินทุนธรรมชาติไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีการชดเชยหรือฟื้นฟูไม่ต่างจากการถอนเงินจากบัญชีธนาคารโดยไม่เคยฝากคืน

ในแง่นี้ การอนุรักษ์จึงเป็น **"การลงทุน"** ที่มีผลตอบแทนในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นการลดความเสี่ยง การสร้างแหล่งรายได้ใหม่จากผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีความรับผิดชอบต่อธรรมชาติ หรือการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มุ่งเน้น ESG (สิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล)

ตัวอย่างของการมองความหลากหลายทางชีวภาพเป็นทุน ได้แก่ การลงทุนในการฟื้นฟูป่าไม้เพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำ การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรชีวภาพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนควบคู่ไปกับการปกป้องธรรมชาติ การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำให้คงความเป็นธรรมชาติ การสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูหญ้าทะเลและป่าชายเลน ซึ่งกำลังได้รับความสนใจจากภาคเอกชนและนักลงทุนทั่วโลกในฐานะคาร์บอนสีน้ำเงิน (Blue Carbon) ที่สามารถกักเก็บก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพที่มีการติดตามและวัดผลได้เหล่านี้อาจนำไปสู่การพัฒนาเครดิตความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Credit) เช่นเดียวกับระบบคาร์บอนเครดิต ซึ่งอาจสร้างรายได้ให้กับองค์กรได้ในระยะยาว

จาก Global Biodiversity Framework สู่กระแสการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย

ในเดือนธันวาคมปี 2022 ประเทศสมาชิก 196 ประเทศของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (CBD) ได้สร้างประวัติศาสตร์ด้วยการร่วมกันรับรองเป้าหมายระดับโลกฉบับใหม่ที่ชื่อว่ากรอบงานคุนหมิง-มอนทรีออลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework - GBF) โดยมีวิสัยทัศน์สำคัญคือ “การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสอดคล้อง สมดุลภายในปี 2050 (Living in Harmony with Nature)” ด้วยพันธกิจ “เร่งหยุดยั้งและลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อฟื้นฟูธรรมชาติ และสร้างประโยชน์แก่โลกและมนุษย์ ภายในปี 2030”

หนึ่งในเป้าหมายที่สำคัญคือเป้าหมายที่ 15 ซึ่งกำหนดให้มีมาตรการติดตามการดำเนินงานของภาคธุรกิจและสถาบันการเงินที่ส่งผลเสียต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้เริ่มมีการกำหนดให้ภาคธุรกิจและสถาบันการเงินทำการประเมินและเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยง ผลกระทบ การพึ่งพา และการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในห่วงโซ่มูลค่า ซึ่งเห็นได้จากพัฒนาการของแนวทางการรายงานระดับสากล เช่น TNFD (Taskforce on Nature-related Financial Disclosure), GRI (Global Reporting Initiative), ISSB (International Sustainability Standards Board) ที่ต่างให้ความสำคัญกับการประเมินและเปิดเผยข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเชื่อมโยงกับความเสี่ยงทางการเงินมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามแนวคิด Double Materiality หรือ “สาระสำคัญสองด้าน” ซึ่งเป็นหลักการที่เน้นว่าธุรกิจไม่ควรพิจารณาเฉพาะผลกระทบของธรรมชาติต่อธุรกิจเท่านั้น (Financial Materiality) แต่ต้องพิจารณาด้วยว่ากิจกรรมของตนส่งผลต่อธรรมชาติอย่างไรทั้งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Impact Materiality: Social-Environmental)

อิทธิพลของความสนใจแก้ปัญหาคาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพทำให้เราได้เห็นประเทศต่าง ๆ เริ่มปรับปรุงนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว เช่น:

EUDR 2023

สหภาพยุโรปออกกฎหมายการควบคุมการตัดไม้ทำลายป่า (EU Deforestation Regulation - EUDR 2023) ที่ว่าด้วยการห้ามนำเข้าสินค้าที่อาจมีความเชื่อมโยงกับการตัดไม้ทำลายป่า 7 ชนิด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากไม้ โกโก้ กาแฟ น้ำมันปาล์ม ยางพารา ถั่วเหลือง และผลิตภัณฑ์จากวัวควาย หมายความว่าสินค้าที่จะส่งออกไปยังสหภาพยุโรปทั้ง 7 ชนิด ต้องสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำลายป่าหรือทำให้ป่าเสื่อมโทรม

FOREST ACT 2023

สหรัฐอเมริกาออกพระราชบัญญัติป่าไม้ (Forest Act 2023) ที่มุ่งแก้ปัญหาคาการตัดไม้ทำลายป่าและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างผิดกฎหมาย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางการเกษตรที่ส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา บริษัทที่จะส่งออกผลผลิตจึงต้องทำการประเมินความเสี่ยงต่อระบบนิเวศและให้หลักประกันถึงความโปร่งใสในห่วงโซ่อุปทานสินค้า

NATURE REPAIR BILL
2023
Biodiversity

ออสเตรเลียออกพระราชบัญญัติซ่อมแซมธรรมชาติ (Nature Repair Bill 2023) เพื่อระดมทุนจากภาคเอกชนมาใช้ในการปกป้อง ซ่อมแซม และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้ถือครองที่ดิน รวมถึงชนพื้นเมือง กลุ่มอนุรักษ์ และเกษตรกร ในการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติในพื้นที่ของตน ผ่านการซื้อขายใบรับรองความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity certificate)

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลเฉพาะภายในประเทศผู้ออกกฎหมายเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อบริษัทไทยที่ส่งออกสินค้าไปยังตลาดเหล่านั้นด้วย การไม่สามารถเปิดเผยข้อมูล หรือรับประกันแหล่งที่มาของวัตถุดิบอาจส่งผลให้ถูกปฏิเสธทางการค้า สูญเสียความสามารถในการแข่งขัน หรือยังอาจถูกตราหน้าได้ว่าเป็นผู้มีส่วนทำร้ายธรรมชาติ

ในระดับภูมิภาคเอเชีย กฎหมายด้านธรรมชาติก็เริ่มปรับตัวอย่างรวดเร็วเช่นกัน เช่น สิงคโปร์ที่ใช้ภาษีคาร์บอนและส่งเสริมการลงทุนเชิงอนุรักษ์ อินโดนีเซียที่เปิดตลาดคาร์บอนภาคป่าไม้ และมาเลเซียที่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกับกิจกรรมการฟื้นฟูธรรมชาติ ขณะที่ประเทศไทยก็เริ่มมีแนวโน้มชัดเจนมากขึ้นจากร่างกฎหมายพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพที่กำลังได้รับการผลักดัน และการพัฒนามาตรการสร้างแรงจูงใจทางการเงินสำหรับองค์กรที่สนับสนุนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

รายงานความยั่งยืนยุคใหม่: การผนวกธรรมชาติเข้ากับ การเปิดเผยข้อมูล

การรายงานความยั่งยืนในอดีตมักเน้นไปที่มิติคาร์บอนและพลังงาน แต่การรายงานด้าน “ธรรมชาติ” กำลังกลายเป็นหัวใจสำคัญในเวที ESG ยุคใหม่ โดยเฉพาะเมื่อหน่วยงานกำกับดูแล นักลงทุน และผู้บริโภคให้ความสำคัญกับ “ข้อมูลที่ตรวจสอบได้” ในเรื่องของผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

กรอบมาตรฐานสากลใหม่ ๆ ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับแนวโน้มดังกล่าว เช่น:

GRI 101: Biodiversity 2024 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ปี 2026 กำหนดให้เปิดเผยข้อมูลใน 8 หมวดสำคัญ อาทิ นโยบายและพันธกิจ การจัดการผลกระทบตามหลักบรรทัดฐานลำดับขั้น

(mitigation hierarchy) การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ และการระบุและประเมินผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และบริการจากระบบนิเวศ

TNFD ซึ่งเป็นแนวทางการจัดทำรายงานเกี่ยวกับความเสี่ยงและโอกาสที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ โดยใช้กรอบ LEAP (Locate – Evaluate – Assess – Prepare) เป็นแนวทางหลักในการช่วยให้องค์กรระบุพื้นที่สำคัญทางนิเวศ ประเมินความเสี่ยง วิเคราะห์ผลกระทบ และเตรียมกลยุทธ์ตอบสนอง

ESRS E4 สอดคล้องกับกรอบงานความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (GBF) โดยเฉพาะเป้าหมาย 15 ที่กำหนดให้ธุรกิจขนาดใหญ่ต้องเปิดเผยข้อมูลด้านความเสี่ยงและผลกระทบต่อธรรมชาติ โดยมาตรฐานนี้ครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น ผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศ ทั้งในกิจกรรมตนเองและในห่วงโซ่อุปทาน

นอกจากนี้ ในสหภาพยุโรปยังได้ผลักดันนโยบายการรายงานความยั่งยืนของภาคธุรกิจ (Corporate Sustainability Reporting Directive - CSRD) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ Green Deal ของยุโรปที่มุ่งเปลี่ยนสังคมไปสู่เศรษฐกิจที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ ภายใต้นโยบาย CSRD ได้กำหนดให้บริษัทขนาดใหญ่และบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รวมถึงบริษัทจากประเทศอื่นที่ดำเนินธุรกิจภายในสหภาพยุโรปต้องเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG ตามมาตรฐานการรายงานความยั่งยืนของยุโรป (European Sustainability Reporting Standards ESRS) ซึ่งรวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ (ESRS: E4) ที่มุ่งเน้นให้บริษัทประเมิน จัดการ และเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบ ความพึงพา ความเสี่ยง และโอกาสที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ

CSRD ได้เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์การรายงานความยั่งยืนจากการรายงานโดยสมัครใจ ไปสู่การบังคับตามกฎหมาย และมีการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี ทำให้บริษัทในห่วงโซ่อุปทานของยุโรปจำนวนมาก รวมถึงบริษัทไทยที่ส่งออกสินค้าไปยังยุโรป ต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อข้อกำหนดเหล่านี้ได้ในอนาคตอันใกล้

ผลการสำรวจของ PwC ปี 2025 ยังพบว่า แม้มีเพียงร้อยละ 7 ของบริษัทในเอเชียแปซิฟิก ที่รายงานตาม TNFD แล้วในปัจจุบัน แต่มีอีกร้อยละ 11 ที่วางแผนจะทำรายงาน TNFD ในอนาคตอันใกล้ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง เช่น อาหาร พลังงาน เกษตรกรรม และอสังหาริมทรัพย์

ทางเลือกของภาคเอกชนไทย: เตรียมพร้อมและลงมือ

แม้ประเทศไทยยังไม่มีข้อบังคับที่ชัดเจนเกี่ยวกับการรายงานความหลากหลายทางชีวภาพ แต่แนวโน้มในระดับโลกกำลังเร่งให้ทุกประเทศรวมถึงไทยต้องเตรียมตัวอย่างเร่งด่วน ผู้เขียนได้มีส่วนช่วยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (BEDO) ภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ริเริ่มพัฒนาแนวทางการเปิดเผยข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับภาคธุรกิจ เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ (NBSAP) ภายใต้การขับเคลื่อนของสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 3 เกี่ยวกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งหนึ่งในเป้าหมายได้กำหนดให้สัดส่วนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในกลุ่ม SET50 เปิดเผยข้อมูลการดำเนินธุรกิจที่เชื่อมโยงกับความหลากหลายทางชีวภาพโดยสมัครใจ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ภายในปี ค.ศ. 2030

แนวทางดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ธุรกิจไทย โดยเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สามารถ:

- ✿ เข้าใจความเสี่ยงและโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศและนโยบาย
- ✿ ประเมินผลกระทบและการพึ่งพาธรรมชาติในห่วงโซ่มูลค่าได้อย่างเป็นระบบ
- ✿ พัฒนาเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลไกติดตามผลที่สอดคล้องกับกรอบสากล
- ✿ เปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสและสร้างความน่าเชื่อถือ

การเตรียมตัวควรเริ่มจากการสร้างความตระหนักในองค์กร ตั้งแต่คณะทำงานหรือทีมเฉพาะกิจเพื่อสำรวจข้อมูลพื้นที่ดำเนินงาน วิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงพื้นที่ ใช้เครื่องมือที่ได้มาตรฐานอย่าง TNFD และ GRI ในการกำหนดกรอบ และเชื่อมโยงผลลัพธ์กับแผนกลยุทธ์ด้าน ESG ขององค์กรในระยะยาว

จากความเสี่ยงสู่โอกาส: เป้าหมายสู่ “ธรรมชาติเชิงบวก” (Nature-positive)

หนึ่งในเป้าหมายสูงสุดตามกรอบงานความหลากหลายทางชีวภาพของโลก (Global Biodiversity Framework - GBF) คือการผลักดันสังคมสู่เส้นทาง “Nature-positive” หรือ “ธรรมชาติเชิงบวก” ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนทิศทางจากการเพียงแค่ลดผลกระทบ (do less harm) ไปสู่การฟื้นฟูและเสริมสร้างระบบนิเวศให้กลับมาดีกว่าเดิม (do more good) โดยเน้นว่าการดำเนินธุรกิจควรสร้างผลกระทบสุทธิต่อธรรมชาติในเชิงบวก มากกว่าการทำลายให้น้อยลงเท่านั้น

เป้าหมายนี้ไม่ได้เป็นแค่ถ้อยคำเชิงอุดมคติ แต่ได้ถูกกำหนดเป็นภารกิจสำคัญของโลกในช่วงทศวรรษนี้ โดย GBF ระบุชัดว่าภายในปี 2030 เราจะต้อง “หยุดยั้งและพลิกฟื้นการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ” และภายในปี 2050 มนุษยชาติจะต้อง “อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน” ซึ่งไม่อาจเกิดขึ้นได้หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคธุรกิจที่มีผลกระทบเชิงระบบในระดับพื้นที่และระดับโลก

ภาคธุรกิจจึงไม่ได้มีบทบาทแค่การลดผลกระทบ แต่ต้องมุ่งมั่นสู่การสร้าง **“ผลกระทบเชิงบวกสุทธิ”** หรือการเกื้อกูลต่อระบบนิเวศ ไม่ว่าจะผ่านการออกแบบโครงการให้ส่งเสริมการฟื้นฟูพื้นที่ธรรมชาติ การสนับสนุนการอนุรักษ์พื้นที่สำคัญ การมีส่วนร่วมพัฒนาตลาดเครดิตความหลากหลายทางชีวภาพ หรือการส่งเสริมนวัตกรรมที่เสริมศักยภาพของธรรมชาติ อาทิ การนำหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน และแนวทางการแก้ปัญหาที่อาศัยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน (Nature-based Solutions) มาปรับใช้ในกระบวนการผลิตและการออกแบบสินค้าและบริการ

ในบางประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร ได้เริ่มใช้กฎหมาย Biodiversity Net Gain ภายใต้พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อมฉบับใหม่ (UK Environment Act 2023) ที่กำหนดให้โครงการพัฒนาใด ๆ ต้องสร้างความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 จากฐานเดิม และต้องดำรงผลลัพธ์เชิงบวก

นี้ไว้ได้ในระยะยาว เช่น 30 ปีขึ้นไป กลไกเหล่านี้อาจกลายเป็นต้นแบบสู่แนวนโยบายในประเทศอื่น รวมถึงประเทศไทยที่สามารถประยุกต์ใช้ในแผนฟื้นฟูป่าในพื้นที่ป่าต้นน้ำ การฟื้นฟูแนวชายฝั่งทะเลที่เสื่อมโทรม และการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพในระดับชุมชน

สำหรับภาคธุรกิจไทย แนวทาง **“ธรรมชาติเชิงบวก”** อาจเริ่มต้นได้จากการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น:

หลีกเลี่ยงการทำลายหรือเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศดั้งเดิม (no conversion) ทั้งในพื้นที่โครงการและห่วงโซ่อุปทาน

สนับสนุนการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรม เช่น ป่าไม้ที่ถูกแผ้วถาง พื้นที่ชุ่มน้ำที่ถูกเปลี่ยนสภาพ หรือพื้นที่ป่าชายเลนที่ถูกบุกรุกทำลายเปลี่ยนสภาพ

ร่วมพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพนอกเขตพื้นที่คุ้มครอง (OECMs) ภายใต้ความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและองค์กรภาคประชาสังคม

สนับสนุนกิจการเชิงนิเวศ เช่น ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ธุรกิจผลิตภัณฑ์ที่มีการรับรองความยั่งยืน และนวัตกรรมทางการเงิน เช่น พันธบัตรเชิงธรรมชาติ (nature-linked bonds)

ทั้งนี้ การมุ่งสู่สังคมที่เกื้อกูลธรรมชาติ จนทำให้เกิดธรรมชาติเชิงบวก หรือ “Nature-positive” จะต้องพัฒนาจากฐานข้อมูลที่ตรวจสอบได้ และมีระบบการติดตามประเมินผลที่ชัดเจนอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่เพียงแค่นโยบายเชิงภาพลักษณ์ แต่ต้องวัดผลได้จริง มีความโปร่งใส และมีการรายงานที่น่าเชื่อถือ องค์กรที่ริเริ่มก่อนจะสามารถเป็นผู้นำในตลาดที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สู่ธุรกิจที่เคารพธรรมชาติและสร้างคุณค่าในระยะยาว

ในยุคที่วิกฤตธรรมชาติเข้ามาอยู่กลางเวทีเศรษฐกิจและการลงทุน ธุรกิจที่สามารถวางกลยุทธ์โดยเคารพความหลากหลายทางชีวภาพและสื่อสารอย่างโปร่งใส ย่อมได้เปรียบในโลกที่ผู้บริโภค นักลงทุน และหน่วยงานกำกับดูแลต่างให้ความสำคัญกับความยั่งยืนอย่างจริงจัง

การมองธรรมชาติในฐานะ **“ทุน”** จึงไม่ใช่แค่ปรัชญาเชิงสิ่งแวดล้อม แต่เป็นแนวทางปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับความมั่นคงทางธุรกิจ ความน่าเชื่อถือขององค์กร และโอกาสในการสร้างมูลค่าระยะยาว บทบาทของการรายงานความยั่งยืนในบริบทนี้จึงเปลี่ยนจากการเป็น **“รายงานเพื่อปฏิบัติตามกฎระเบียบ”** มาเป็น **“รายงานเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง”** อย่างแท้จริง

ธุรกิจไทยควรใช้จังหวะนี้เป็นโอกาสในการเปลี่ยนผ่าน เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน สร้างอนาคตที่ทั้งคน ธุรกิจ และธรรมชาติเติบโตไปด้วยกัน.